

Lausunto

VATT/186/07.01/2016

22.8.2016

Valtiovarainministeriö

valtiovarainministerio@vm.fi

Luonnos hallituksen esitykseksi yrittäjävähennyksestä; VM073:00/2016

Esitysluonnoksessa ehdotetaan, että yksityishenkilöiden ja kuolinpesien samasta elinkeinotoiminnan, maatalouden ja porotalouden tulosta tehtäisiin vähennys, jonka määrä olisi viisi prosenttia tulosta menojen ja tappioiden vähentämisen jälkeen. Vähennys koskisi vain sellaisia henkilöyhtiöitä, joissa ei ole osakkaina yhteisöjä.

Esitystä perustellaan kannustamisella yritystoiminnan harjoittamiseen (jakso 2.1) sekä sillä, että yhteisöverokannan alentamisen jälkeen elinkeinon- ja maatalouden harjoittajat ja henkilöyhtiöt ovat verotuksellisesti epäedullisemmassa asemassa kuin yhteisömuotoiset yritykset.

Esityksessä ei esitetä systemaattista analyysiä Suomen nykyjärjestelmän ongelmista, esimerkiksi siitä miten yritysmuotoneutraalisuus toteutuu nykyisin, eikä kartoiteta ongelmien ratkaisemiseksi tarjolla olevia keinoja.

Ongelmia selvitettiin 1990-luvulla kahdessa valtiovarainministeriön työryhmämuitiossa. Norjassa osakeyhtiöiden ja pienyritysmuotojen verotus uudistettiin perusteellisen selvitystyön jälkeen vuonna 2006 (NOU 2003:9) ja Ruotsissa aihepiiristä valmistui komiteamietintö kaksi vuotta sitten (SOU 2014:68). On laajalti tiedossa, että erityisesti pohjoismaisessa eriytetystä tuloverotuksessa, jossa yhteisöverokanta ja pääomatulojen verokanta ovat suhteellisen matalia, verotus suosii osakeyhtiömuodossa harjoitettua yritystoimintaa. Matalan yhteisöverokannan (20 % - 25 %) seurauksena yhteisöt voivat käyttää selvästi suuremman osan (75 % - 80 %) voitostaan investointien rahoittamiseen kuin keski-suuri henkilöyhtiö, jonka tulo tulee pääosin verotetuksi omistajan ansiotulon veroasteilla (veroaste 30 % - 50 %, nettotulo 50 % - 70 %). Tulorahoitusmahdollisuuksien suhteellinen heikommuus voi olla merkittävä toiminnan laajentumista haittaava tekijä, koska pienyritysmuodoissa toimivilla yrityksillä ei ole pääsyä oman pääoman ehtoisen rahoituksen markkinoille ja velkarahoituksen hankkiminenkin voi olla vaikeaa vakuuskysymysten takia.

Suomessa tätä ongelmaa on pyritty toistaiseksi ratkomaan kolmella erillisellä toimenpiteellä.

- 1) Tuottoaste, jolla yritystulon pääomatulo-osuus lasketaan, on asetettu 20 %:ksi eli monikertaiseksi verrattuna kannusteiden kannalta neutraaliin tuottoasteeseen (joka olisi ehkä 2 % - 4 %).
- 2) Pääomatulo-osuuden laskentapohjaan lisätään nettovarallisuuden lisäksi osa yrityksen maksamista palkoista, joihin sisältyy myös yrittäjän palkka.
- 3) Lisäksi käytössä on toimintavaraus eli yritys voi vähentämällä varauksen lykätä veronmaksuaan. Varauksen kumulatiivinen enimmäismäärä on 30 % voitosta.

Esitysluonnoksessa näiden kolmen erilaisen tukielementin päälle ehdotetaan siis lisättäväksi neljäs huojenus, joka alentaisi efektiivistä verokantaa.

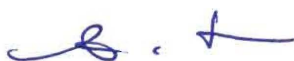
Yhden erillisen lisätoimenpiteen ehdottamisen sijasta hallituksen olisi ollut perusteltua teetättää perusteellinen arvio pienyritysmuotojen verokohteluun liittyvistä kannusteongelmista. Luonteva tavoite uudistukselle olisi se, että yrittäjillä on samat edellytykset ja kannusteet rahoittaa toimintaansa ja investoida eri yritysmuodoissa eli yritysmuotoneutraalisuus.

Todettakoon vielä, että Norjan valitsema lähestymistapa pienyritysmuotojen rahoitus- ja kannusteongelmiin on ollut se, että yhteisöverokanta ja pääomatulojen verokanta on pidetty yhtä suurina ja osingon ja yritystulon pääomatulo-osuuden laskentaperusteet ovat olleet yhtenevät. Tällöin yritysmuotoneutraalisuus toteutuu useimpien yritysten osalta varsin hyvin.

Ruotsissa puolestaan pääomaverokanta on eriytetty yhteisöverokannasta (30 % vs. 22 %). Pienyritysmuodoissa toimivien yritysten tulorahoitusmahdollisuuksia on pyritty parantamaan varauksilla, joita on ollut kaksikin "periodiseringsfond" ja "ekspansionsfond". Jälkimmäinen on rahasto, joka pyrkii tarjoamaan henkilöyhtiöille ja yksityisille elinkeinonharjoittajille samat edellytykset rahoittaa investointejaan pidätetyillä voitoilla, jotka ovat nykyisin osakeyhtiöillä matalan yhteisöverokannan ansiosta. Tuore komiteamietintö ehdottaa järjestelmän yksinkertaistamista mm. yhdistämällä varaukset.

Yksittäisen lisätoimenpiteen käyttöönoton sijasta Suomessa olisi siis pikemminkin tarve perusteelliselle selvitykselle pienyritysmuotojen verotuksen ongelmista ja ratkaisukeinosta. Tavoitteena tulisi olla järkeviin taloudellisiin periaatteisiin rakentuvan kestävä ratkaisun synnyttäminen.

Valtion taloudellinen tutkimuskeskus VATT

Anni Huhtala
ylijohtaja

Seppo Kari
tutkimusohjaaja